

K183 KONVENCIJA O ZAŠTITI MATERINSTVA, 2000.

Konvencija o reviziji Konvencije o zaštiti materinstva (revidirane), 1952.

Generalna konferencija Međunarodne organizacije rada,

Sazvana u Ženevi od strane Upravnog tela Međunarodnog biroa rada, sastavši se na svojoj 88. sednici 30. maja 2000.,

Konstatujući potrebu da se revidira Konvencija o zaštiti materinstva (revidirana), 1952. i Preporuka o zaštiti materinstva, 1952, kako bi se dalje unapredila ravnopravnost žena u radnoj snazi, kao i zdravlje i bezbednost majke i deteta, a u cilju priznavanja različitosti u ekonomskom i društvenom razvoju članica, kao i različitosti preduzeća, i u cilju razvoja zaštite materinstva u domaćem pravu i praksi, i

Konstatujući odredbe Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (1948), Konvencije Ujedinjenih nacija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (1979), Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta (1989), Pekinške deklaracije i platforme za akciju (1995), Deklaracije Međunarodne organizacije rada o osnovnim principima i pravima na radu i njenom praćenju (1998), kao i međunarodnih konvencija i preporuka o radu čiji je cilj da se obezbede jednake mogućnosti i jednako postupanje prema zaposlenim muškarcima i ženama, posebno Konvencije o radnicima sa porodičnim obavezama iz 1981, i

Uzimajući u obzir okolnosti zaposlenih žena i potrebu da se obezbedi zaštita trudnoće, kao zajednička obaveza države i društva, i

Nakon što je odlučila o usvajanju određenih predloga u pogledu revizije Konvencije o zaštiti materinstva (revidirane) iz 1952. i Preporuke iz 1952, u okviru četvrte tačke dnevnog reda sednice, i

Zaključivši da ovi predlozi treba da imaju oblik međunarodne konvencije,

Usvaja petnaestog juna dvehiljadite godine sledeću Konvenciju, koja se može navoditi i kao Konvencija o zaštiti materinstva, 2000:

OBUHVAT

Član 1

U smislu ove konvencije, pojam žena primenjuje se na svaku žensku osobu bez ikakve razlike, a pojam dete primenjuje se na svako dete bez ikakve razlike.

Član 2

1. Ova konvencija primenjuje se na sve zaposlene žene, uključujući i one u netipičnim oblicima zavisnog rada.

2. Međutim, svaka članica koja ratifikuje ovu konvenciju može, nakon dogovora sa predstavnicima odgovarajućih organizacija poslodavaca i zaposlenih, isključiti u celosti ili delimično iz obuhvata ove konvencije ograničene kategorije zaposlenih ako bi njena primena na njih izazvala posebne i znatne probleme.

3. Svaka članica koja iskoristi mogućnost predviđenu u prethodnom stavu u prvom izveštaju o primeni ove konvencije na osnovu člana 22. Statuta Međunarodne organizacije rada navešće kategorije zaposlenih isključene po ovom osnovu i razloge za njihovo isključenje. U narednim izveštajima članica će opisati mere preduzete u cilju postepenog proširenja odredaba ove konvencije i na te kategorije.

ZAŠTITA ZDRAVLJA

Član 3

Svaka članica, nakon konsultacija sa organizacijama poslodavaca i zaposlenih, usvojiće odgovarajuće mere kako bi obezbedila da trudne žene ili dojilje ne moraju da obavljaju poslove koje je nadležni organ

proglasio štetnim za zdravlje majke ili deteta, ili kada se procenjuje da postoji znatna opasnost za zdravlje majke ili deteta.

PORODILJSKO ODSUSTVO

Član 4

1. Na osnovu lekarske potvrde ili druge odgovarajuće potvrde, na osnovu domaćeg zakona i prakse, u kojoj se navodi predviđeni datum porođaja, žena na koju se primenjuje ova konvencija ima pravo na porodiljsko odsustvo u trajanju ne kraćem od 14 nedelja.
2. Trajanje odsustva iz predhodnog stava svaka članica propisuje izjavom koja se prilaže uz ratifikaciju ove konvencije.
3. Svaka članica može naknadno dostaviti generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada drugu izjavu kojom se produžava porodiljsko odsustvo.
4. Imajući u vidu zaštitu zdravlja majke i deteta, porodiljsko odsustvo će obuhvatiti period od šest nedelja obaveznog odsustva nakon porođaja, ukoliko nije drugačije dogovoreno na nacionalnom nivou između vlade i reprezentativnih organizacija poslodavaca i zaposlenih.
5. Deo porodiljskog odsustva koji se koristi pre porođaja produžiće se za vreme između pretpostavljenog i stvarnog datuma porođaja, bez skraćivanja obaveznog dela odsustva koje se koristi posle porođaja.

ODSUSTVO U SLUČAJU BOLESTI ILI KOMPLIKACIJA

Član 5

Na osnovu lekarske potvrde, odobriće se odsustvo pre ili posle porodiljskog odsustva u slučaju bolesti, komplikacija ili opasnosti od komplikacija u vezi trudnoće ili porođaja. Vrsta i maksimalno trajanje takvog odsustva može se propisati u skladu sa domaćim zakonom i praksom.

NAKNADE

Član 6

1. Novčane naknade se obezbeđuju, u skladu sa domaćim zakonom i propisima ili na drugi način u skladu sa domaćom praksom, ženama koje su odsutne sa posla po osnovu navedenom u čl. 4. ili 5. ove konvencije.
2. Iznos novčane naknade treba da bude takav da obezbedi održavanje dobrog zdravlja žene i deteta uz odgovarajući životni standard.
3. Ako se na osnovu domaćeg zakona ili prakse iznos novčane naknade za odsustvo iz člana 4. ove konvencije obračunava na osnovu prethodne zarade, iznos te naknade ne može biti manji od dve trećine ženine prethodne zarade ili od primanja koja se uzimaju u obzir prilikom obračuna naknade.
4. Kada se na osnovu domaćeg zakona ili prakse za određivanje visine novčane naknade za odsustvo iz člana 4. ove konvencije koriste druge metode, iznos naknade treba da bude približan iznosu koji bi se u proseku dobio primenom prethodnog stava.
5. Svaka članica će obezbediti da uslovi za sticanje prava na novčanu naknadu budu takvi da ih ispunjava velika većina žena na koje se ova konvencija odnosi.
6. Ako žena ne ispunjava uslove za sticanje prava na novčanu naknadu na osnovu domaćeg zakona i propisa ili na drugi način u skladu sa domaćom praksom, ona će ostvariti pravo na odgovarajuću naknadu iz sredstava socijalne pomoći pod uslovom materijalnog cenzusa propisanog za takvu vrstu pomoći.

7. Zdravstvena zaštita obezbeđuje se ženi i detetu u skladu sa domaćim zakonom i propisima ili na drugi način u skladu sa domaćom praksom. Zdravstvena zaštita će se obezbediti za vreme prenatalnog perioda, porođaja i postnatalnog perioda, kao i za neophodno stacionarno lečenje.

8. Da bi se zaštitio položaj žena na tržištu radne snage, povlastice u smislu odsustva iz čl. 4. i 5. ove konvencije obezbeđuju se kroz obavezno socijalno osiguranje ili državne fondove, ili na način određen domaćim zakonom i praksom. Poslodavac pojedinačno ne može snositi direktne troškove novčane naknade ženi koju zapošljava bez svog izričitog pristanka, osim:

a) ako je tako propisano domaćim zakonom ili praksom u državi članici pre datuma usvajanja ove konvencije od strane Međunarodne konferencije rada, ili

b) ako je tako naknadno dogovoreno na nacionalnom nivou između vlade i predstavničkih organizacija poslodavaca i zaposlenih.

Član 7

1. Smatra se da članica sa nedovoljno razvijenom privredom i sistemom socijalnog osiguranja postupa u skladu sa članom 6. st. 3. i 4. ove konvencije ako obezbeđuje novčanu naknadu u iznosu ne manjem od iznosa koji se isplaćuje u slučaju bolesti i privremene sprečenosti u skladu sa domaćim zakonom i propisima.

2. Članica koja iskoristi mogućnost datu u prethodnom stavu u prvom izveštaju o primeni ove konvencije na osnovu člana 22. Statuta Međunarodne organizacije rada objasniće razloge za to i naznačiti iznos novčane naknade. U narednim izveštajima članica je dužna da opiše mere preduzete u cilju postupnog povećanja iznosa naknade.

ZAŠTITA ZAPOSLENJA I NEDISKRIMINACIJA

Član 8

1. Otpuštanje žene sa posla za vreme trudnoće i odsustva iz čl. 4. ili 5. ove konvencije ili u periodu nakon njenog povratka na posao propisanog domaćim zakonom ili propisima smatra se nezakonitim, osim iz razloga koji nemaju veze sa trudnoćom, porođajem i dojenjem kao njegovom posledicom. Teret dokazivanja da razlozi za otpuštanje nemaju veze sa trudnoćom, porođajem i dojenjem snosi poslodavac.

2. Po isteku porodiljskog odsustva, žena ima pravo da se vrati na isto radno mesto ili na odgovarajuće radno mesto sa istom platom.

Član 9

1. Svaka članica usvojiće odgovarajuće mere da bi obezbedila da materinstvo ne bude izvor diskriminacije u oblasti radnih odnosa, uključujući, izuzetno od člana 2. stav 1. ove konvencije, i mogućnost zapošljavanja.

2. Mere iz prethodnog stava uključuju zabranu da se od žene koja konkuriše za posao zahteva da se podvrgne testu na trudnoću ili da donese potvrdu o takvom testu, osim u slučajevima kada se domaćim zakonom ili propisima zahteva za poslove:

a) koji su domaćim zakonom ili propisom zabranjeni ili ograničeni za trudnice ili dojilje; ili

b) kada postoji očigledna ili znatna opasnost po zdravlje žene i deteta.

MAJKE DOJILJE

Član 10

1. Ženi treba obezbediti pravo na jednu ili više dnevnih pauza ili na skraćenje radnog vremena kako bi mogla da doji svoje dete.

2. Vreme u kome se dozvoljavaju pauze za dojenje ili skraćenje radnog vremena, njihov broj, trajanje pauza za dojenje i postupak za skraćenje radnog vremena propisuje se domaćim zakonom i praksom. Ove pauze ili skraćeno radno vreme računaju se kao redovno radno vreme i plaćaju se u skladu sa tim.

PERIODIČNO RAZMATRANJE

Član 11

Svaka članica će povremeno, u saradnji sa predstavničkim organizacijama poslodavaca i zaposlenih, razmotriti celishodnost produženja trajanja odsustva iz člana 4. ove konvencije ili povećanja iznosa ili procenta novčane naknade iz člana 6. ove konvencije.

PRIMENA

Član 12

Ova konvencija primenjivaće se putem zakona i propisa, osim u delu kojim postaje punovažna na druge načine, kao što su kolektivni ugovori, odluke arbitraže, sudska rešenja, ili drugi načini u skladu sa domaćom praksom.

ODREDBE

Član 13

Ovom konvencijom revidira se Konvencija o zaštiti materinstva (revidirana), 1952.

Član 14

Zvanična ratifikacija ove Konvencije dostavlja se generalnom direktoru Međunarodne organizacije rada radi registracije.

Član 15

1. Ova konvencija obavezujuća je samo za članice Međunarodne organizacije rada čije su ratifikacije registrovane kod generalnog direktora Međunarodne organizacije rada.
2. Konvencija stupa na snagu dvanaest meseci nakon datuma kada su ratifikacije dve članice registrovane kod generalnog direktora.
3. Nakon toga, ova konvencija stupa na snagu za svaku drugu članicu dvanaest meseci nakon datuma registracije njene ratifikacije.

Član 16

1. Članica koja je ratifikovala ovu konvenciju može je otkazati nakon isteka deset godina od datuma prvog stupanja na snagu, aktom koji dostavlja generalnom direktoru Međunarodne organizacije rada radi registracije. Navedeni otkaz stupa na snagu godinu dana nakon njegove registracije.
2. Svaka članica koja je ratifikovala ovu konvenciju i koja u roku od godinu dana nakon isteka desetogodišnjeg perioda iz prethodnog stava ne iskoristi pravo otkaza predviđeno ovim članom, obavezuje se za naredni desetogodišnji period, posle koga može otkazati ovu konvenciju po isteku svakog desetogodišnjeg perioda pod uslovima predviđenim ovim članom.

Član 17

1. Generalni direktor Međunarodne organizacije rada obaveštava sve članice Međunarodne organizacije rada o registraciji svih ratifikacija i o otkazima koje su mu dostavile članice organizacije.
2. Prilikom obaveštavanja članica organizacije o registraciji druge ratifikacije koja mu je dostavljena, generalni direktor će skrenuti pažnju članicama organizacije na datum stupanja ove konvencije na snagu.

Član 18

Generalni direktor Međunarodne organizacije rada dostavlja generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija na registraciju, u skladu sa članom 102. Povelje Ujedinjenih nacija, sve detalje o svim ratifikacijama i otkazima koje je registrovao u skladu sa odredbama prethodnih članova.

Član 19

Upravno telo Međunarodne organizacije rada podnosi po potrebi Međunarodnoj konferenciji rada izveštaj o rezultatima ove konvencije i razmatra potrebu da se na dnevni red te konferencije stavi pitanje njene potpune ili delimične revizije.

Član 20

1. Ako Međunarodna konferencija rada usvoji novu konvenciju kojom se ova konvencija revidira potpuno ili delimično, onda, osim ako novom konvencijom nije drugačije predviđeno:

a) ratifikacija nove revidirane konvencije od strane članice *ipso jure* predstavlja momentalno odricanje ove konvencije, bez obzira na odredbe člana 16. ove konvencije, ako i kada nova revidirana konvencija stupi na snagu;

b) od dana kada nova revidirana konvencija stupi na snagu ova konvencija prestaje da bude otvorena za ratifikaciju od strane članica.

2. Ova konvencija u svakom slučaju ostaje na snazi u postojećem obliku i sadržaju za članice koje su je ratifikovale, ali nisu ratifikovale revidiranu konvenciju.

Član 21

Engleski i francuski tekst ove konvencije smatraju se podjednako merodavnim.